

ПРОБЛЕМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПІД ЧАС ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ

Русанов С.І., старший викладач кафедри спеціальної техніки та оперативно-розшукового документування ННІ № 1 НАВС.

В першу чергу варто відзначити, що згідно статті 214 КПК огляд місця події визначається єдиною слідчою дією, яка може проводитись до моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Введення такої норми пояснюється кількома факторами по-перше – невідкладне проведення огляду сприяє більш повному та ефективному досудовому розслідуванню та збиранні доказової бази, по-друге – до моменту проведення огляду часто неможливо встановити факт вчинення кримінального правопорушення та вірно кваліфікувати його.

Частина 1 цієї статті. Слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування.

Огляд місця події є першочерговою невідкладною слідчою дією в ході проведення якої збирається значна частина доказів у вказаному кримінальному провадженні. Огляд місця події специфічна слідча дія, яка має ряд відмінностей та особливостей.

Огляд місця події – невідкладна слідча дія, спрямована на вивчення, фіксацію та дослідження обставин місця події, слідів злочину на ньому та інших речових доказів, які мають значення по кримінальному провадженні. Огляд місця події дає слідчому можливість вирішити, перш за все, питання про те, чи має місце скоєння злочину (наприклад, була здійснена крадіжка), або подія носить незлочинний

характер. Саме виходячи з цієї обставини огляд місця події у невідкладних випадках згідно з частиною 3 ст.214 КПК України

може бути проведений до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, що здійснюється негайно після завершення огляду. Таке виключення для даної слідчої дії законодавцем зроблено тому, що нерідко тільки завдяки огляду місця події можна виявити обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.

Огляд місця події проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення (ч. 1ст.237 КПК України) слідчий, прокурор проводять огляд місцевості, приміщення, речей та документів.

Об'єктами огляду місця події можуть бути:

- ділянка місцевості чи приміщення, де відбулася подія злочину;
- обстановка місця події;
- труп та одяг на ньому;
- сліди злочину та злочинців;
- інші предмети та документи, які знаходяться на місці події та можуть бути речовими доказами.

Шляхом огляду місця події слідчий одержує уявлення про його знаходження, межі, просторову відстань та про механізм утворення події злочину.

Загальним завданням та метою огляду місця події є:

1. Безпосереднє вивчення обставин місця події.
2. Виявлення, фіксація, вилучення і оцінка слідів та інших речових доказів.
3. Одержання вихідної інформації для висунення версії про механізм події злочину, його учасників, про особу злочинця та інше.
4. Одержання даних для організації проведення першочергових слідчих дій і оперативно-розшукових заходів щодо розшуку злочинців і одержання додаткової інформації про події злочину.
5. Встановлення обставин, які запобігають здійсненню злочинів.

Загальним ж завданням огляду місця події є встановлення механізму події злочину, який відповідає на запитання, що скоїлося на даному місці та хто здійснив злочин.

Значення огляду місця події, як однієї з важливих першочергових невідкладних слідчих дій, полягає в тому, що він є незамінною та неповторною дією.

Важливою особливістю, на яку важливо звернути увагу в ході дослідження вказаної слідчої дії є ч. 5 ст. 237 КПК України в якій зазначається, що при проведенні огляду дозволяється вилучення лише речей і документів, які мають значення для кримінального провадження, та речей вилучених з обігу.

Якщо питання, щодо вилучення предметів заборонених та обмежених в обігу, не виникає, то щодо вилучення предметів, які мають значення для кримінального провадження виникають деякі проблеми. Так, як огляд часто проводиться в якості першочергової слідчої дії, не завжди можливо однозначно визначити, чи матиме значення вилучене майно в ході досудового розслідування. чи буде воно визнане в подальшому речовим доказом і на якому етапі досудового розслідування буде встановлено значення вилученого майна. Саме у зв'язку з цією нормою часто виникають спори між власником майна та слідчим, що проводив огляд місця події. Для вирішення цього питання було б доцільно здійснити більш широку класифікацію майна, що підлягає вилученню з зазначенням строків його тимчасового вилучення.

Варто приділити увагу ч. 2 ст. 237 в якій зазначається, що огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами, які визначені в Кримінальному процесуальному Кодексі України, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи. Ця норма призводить до найбільшої кількості проблем в практичній діяльності слідчого. Для тлумачення даної проблеми необхідно проаналізувати інші статті КПК України, які безпосередньо стосуються проведення огляду та обшуку. Отже згідно ст. 233 в якій зазначається. Проникнення до житла чи іншого володіння особи. І в ч. 2 цієї статті під житлом особи

розуміється будь-яке приміщення, яке знаходиться у постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також всі складові частини такого приміщення. Не є житлом приміщення спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені за законом. Під іншим володінням особи розуміються транспортні засоби, земельна ділянка, гараж, інші будівлі чи приміщення побутового, службового, господарського, виробничого та іншого призначення тощо, які знаходяться у володінні особи. Слідчий, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину. Така ситуація може виникнути, коли в певному житлі незаконно (без договору оренди чи інших документів) проживають особи, а власник знаходиться за межами України і надходить повідомлення, що вказаному житлі виявлено труп особи з ознаками самогубства. Для огляду трупу, та встановлення факту самогубства чи ймовірного умисного убивства необхідно терміново провести огляд місця події у вказаному житлі, а так як огляд житла проводиться за правилами проведення обшуку то без ухвали суду існує лише три вищевказаних підстави, коли слідчий має право проникнути до житла без ухвали суду. А змодельована ситуація не підлягає під одну з передбачених законом підстав. У такому випадку прокурор, слідчий за погодженням з прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення таких дій звернутися з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді.

Крім того часто неможливо достовірно встановити чи є вказане приміщення житлом чи приміщенням, де надаються публічні послуги. Особливо актуальна ця проблема при проведенні огляду приміщень, що використовуються для організації грального бізнесу.

Отже основним шляхом вирішення вказаних проблем є більш широка класифікація підстав можливості проведення огляду, так як така

максимальна демократизація норм КПК України призводить до ускладнення доказування в ході досудового розслідування.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв’язку з прийняттям Кримінального процесуального Кодексу України” Чинне законодавство 19 листопада 2012 року (офіційний текст). Паливода А.В. Київ, 2012. с.